

Miscellanea

.....

DOI: 10.26354/bb.7.3.88.2022

Ewa Kulińska-Sadłocha*
ORCID: 0000-0002-8183-6111
ewa.kulinska@uni.lodz.pl

Regulacje ostrożnościowe oraz działania nadzorcze związane z ryzykami ESG – problemy i wyzwania w opinii przedstawicieli banków i ogniw sieci bezpieczeństwa

Prudential regulations and supervisory activities related to ESG risks – problems and challenges in the opinion of bank representatives and the safety net members

W dniu 6 lipca 2022 roku w ramach programu Europejskiego Kongresu Finansowego (EKF)¹ odbyła się debata *online* dotycząca kluczowych problemów i wyzwań związanych z regulacjami i działaniami nadzorczymi dotyczącymi ryzyka ESG w działalności bankowej². W debacie wzięli udział przedstawiciele banków,

* Ewa Kulińska-Sadłocha – doktor nauk ekonomicznych, Instytut Finansów, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki.

¹ Europejski Kongres Finansowy to niezależny *think tank* koncentrujący się na tematyce gospodarczo-finansowej. Jego działania obejmują: organizowanie kongresów, opracowywanie rekomendacji stanowisk polskich ekspertów w międzynarodowych konsultacjach, publikacji książkowych, prognoz ekonomicznych i technologicznych oraz ratingu relacji inwestorskich.

² Debata dostępna: https://www.youtube.com/watch?v=bR_yw3Wn27Y

nadzorczy, a także członek Rady Polityki Pieniężnej³. Debatę moderowała Monika Marcinkowska⁴ – członek Komitetu Redakcyjnego Czasopisma „Bezpieczny Bank”.

1. Ryzyko ESG

ESG to skrót od Environmental (środowisko), Social (społeczeństwo) oraz Governance (ład korporacyjny) i związany jest z czynnikami środowiskowymi, społecznymi oraz zarządczymi, które mogą mieć pozytywny, bądź negatywny wpływ na działalność podmiotów gospodarczych, osób, społeczności czy gospodarki. Pojęcie ESG po raz pierwszy zdefiniowano w 2004 roku w raporcie dotyczącym zasad odpowiedzialnego inwestowania⁵. Stosunkowo długo kwestie ESG wiązane były przede wszystkim z działalnością inwestycyjną, tj. oceną przez inwestorów wpływu czynników pozafinansowych: środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego na podejmowane ryzyko. Negatywny wpływ czynników ESG wiąże się z ryzykiem każdej działalności, w tym bezpośrednio lub pośrednio z ryzykiem ponoszonym przez banki, a sposób, siła i zakres oddziaływania tych czynników w wielu przypadkach jest trudny do określenia (np. pandemia, katastrofy naturalne wywołane zmianami klimatu). W przypadku banków większość ekspozycji ma charakter pośredni i wynika z ryzyka ESG, na które narażeni są ich klienci i kontrahenci. Banki, podejmując odpowiednie działania w tym zakresie, mogą motywować podmioty do pozytywnego oddziaływania lub zmusić do zaprzestania negatywnego wpływu na czynniki ryzyka ESG.

W ostatnich latach oddziaływanie czynników ESG na działalność gospodarczą znacznie wzrosło i stało się dominującym źródłem ryzyka globalnego⁶. Następo-

³ Joanna Erdman – Wiceprezes Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem; Lucyna Stańczak-Wuczyńska – Przewodnicząca Rady Nadzorczej BNP Paribas Polska S.A.; Kamil Liberadzki – Dyrektor Departamentu Rozwoju Regulacji UKNF, członek Zarządu European Banking Authority; Ludwik Kotecki – Członek Rady Polityki Pieniężnej.

⁴ Profesor Monika Marcinkowska – kierownik Katedry Bankowości Uniwersytetu Łódzkiego, a także przewodnicząca zespołu roboczego ds. zrównoważonych finansów w Grupie Interesariuszy Bankowych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego.

⁵ United Nations Global Compact and Swiss Federal Department of Foreign Affairs (2004), Who Cares Wins – Connecting Financial Markets to a Changing World. Recommendations by the financial industry to better integrate environmental, social and governance issues in analysis, asset management and securities brokerage. https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/de954acc-504f-4140-91dc-d46cf063b1ec/WhoCaresWins_2004.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jqeE.mD

⁶ Ryzyko wynikające z kwestii ESG jest określane jako ryzyko dla zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z definicją przyjętą w dokumentach unijnych ryzyko dla zrównoważonego rozwoju oznacza sytuację lub warunki środowiskowe, społeczne lub związane z zarządzaniem, które – jeżeli wystąpią – mogłyby mieć rzeczywisty lub potencjalny, istotny negatywny wpływ na wartość inwestycji. Natomiast czynniki zrównoważonego rozwoju oznaczają kwestie środowiskowe, społeczne i pracownicze, kwestie dotyczące poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji czy przekupstwu. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych, Dz. Urz. UE L 317 z 9.12.2019 r. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.317.01.0001.01.POL&toc=OJ:L:2019:317:TOC

wało to wraz z rozwojem cywilizacyjnym i jego negatywnymi skutkami związanymi m.in.: z degradacją środowiska naturalnego, zmianami klimatycznymi, narastaniem dysproporcji w poziomie życia czy konfliktami społecznymi. Identyfikowanie nowych źródeł ryzyka ESG o dużej sile oddziaływania, a także nowych kanałów wpływu na działalność, stawało się coraz poważniejszym wyzwaniem dla banków. Banki zostały zmuszone do przebudowy systemów zarządzania ryzykiem i uwzględnienia w nich ryzyka ESG. Wzrosło znaczenie podejmowanych przez różne instytucje międzynarodowe inicjatyw mających na celu unormowanie i koordynację zrównoważonych działań banków na poziomie regionalnym, a także globalnym. W wielu krajach wprowadzono regulacje w zakresie zarządzania ryzykiem ESG wraz z wytycznymi dotyczącymi ich wdrażania i ujawniania efektów. Jest to determinowane zaangażowaniem banków w tworzenie warunków oraz mobilizowaniem środków dla finansowania procesu transformacji gospodarki w kierunku modeli zrównoważonych.

2. Wyzwania dla banków w zakresie zarządzania ryzykiem ESG

Wiele banków na świecie już od wielu lat, mając na względzie wpływ ryzyka ESG na ich działalność operacyjną oraz sytuację finansową, podejmuje różne działania dostosowujące swoje modele biznesowe do modeli zrównoważonych. Na przestrzeni lat sposób oraz zakres zaangażowania banków w działania prośrodowiskowe ulegał zmianie⁷. Przy czym różnice wynikały m.in. z dobrowolnych zobowiązań w ramach zrównoważonych inicjatyw finansowych, zakresu oraz obszaru działalności, w tym różnic między krajowymi regulacjami prawnymi dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego i kwestii społecznych, a także podejścia zarządzających i właścicieli banku do zagadnień ESG.

Uczestnicy charakteryzowanej debaty podkreślali, że ryzyko ESG jest relatywnie nowym ryzykiem na mapie ryzyka bankowego i w zasadzie zarówno banki w Polsce, jak i nadzorca, uczą się je mierzyć oraz interpretować, aby następnie przejść do kolejnych kroków związanych z jego ograniczaniem oraz zarządzaniem.

Największym problemem dla banków jest kompleksowość ryzyka ESG, która utrudnia jego identyfikację w łańcuchu wartości oraz pomiar. Bank musi uwzględnić bezpośredni oraz pośredni (związany ze współpracą z klientami, kontrahentami, inwestorami, lokalnymi społecznościami) wpływ czynników ryzyka ESG na jego działalność, a także bezpośrednie i pośrednie oddziaływanie prowadzonej działal-

⁷ Już w latach 80. XX wieku (m.in. na skutek zaostrzenia przepisów dotyczących ochrony środowiska) niektóre banki zaczęły włączać kwestie środowiskowe w procesy zarządzania ryzykiem kredytowym czy inwestycyjnym oraz monitorować zużycie zasobów w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych. Zwiększenie aktywności banków w tym zakresie nastąpiło po 1987 r. po opublikowaniu tzw. Raportu Brundland. W 1992 roku powstała UNEP FI (United Nations Environment Programme Finance Initiative) będąca partnerstwem pomiędzy UNEP a globalnym sektorem finansowym w zakresie przemiany finansów (w tym banków) w zrównoważone oraz finansowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym samym roku powstała Deklaracja ONZ „Banking and Environment”, którą podpisało ostatecznie ponad 200 instytucji finansowych z całego świata, głównie banki.

ności na te czynniki. Przy czym najlepiej rozpoznany ryzykiem w tym zakresie jest ryzyko środowiskowe, a w znacznie mniejszym stopniu ryzyko społeczne. Wiele banków ma doświadczenie w uwzględnianiu elementów ryzyka ESG w ocenie ryzyka kredytowego, choć bez dedykowanych procedur. Natomiast w przypadku innych ryzyk ponoszonych przez bank, jak: ryzyko płynności, rynkowe czy operacyjne, kwantyfikacja wpływu ryzyka ESG jest znacznie trudniejsza, choć z punktu widzenia oceny odporności banków na zagrożenia zewnętrzne niezwykle istotna.

Najważniejsze wyzwania dla banków komercyjnych w zakresie zarządzania ryzykiem ESG wynikają z:

- braku wystandaryzowanych regulacji i narzędzi w szczególności dotyczących pomiaru i raportowania ryzyka ESG;
- niskiej świadomości klientów i kontrahentów dotyczącej inicjatyw zrównoważonego rozwoju;
- braku specjalistycznych kompetencji – brak dostatecznej wiedzy dotyczącej czynników ESG, w szczególności zmian klimatu i ich wpływu na prowadzoną działalność;
- braku dostępu do danych dotyczących czynników ESG do oceny ryzyka, przygotowania finansowania i zarządzania portfelem kredytowym, np. dotyczących klientów i kontrahentów banku, emisji CO₂;
- wielości regulacji i wytycznych dotyczących zarządzania ryzykiem ESG wydawanych w bardzo krótkim czasie i konieczności ich szybkiego wdrożenia do procedur bankowych.

W debacie zwrócono uwagę, że w ostatnim okresie w krajowych bankach komercyjnych standardem staje się uwzględnianie kwestii ESG w polityce zarządzania ryzykiem, m.in.: w strategii zarządzania ryzykiem, poziomie ryzyka, jakie jest w stanie podjąć bank (ang. *risk appetite statement*), stress-testach, szacowaniu kapitału własnego. Banki komercyjne podjęły kroki, aby uwzględnić ryzyka klimatyczne i środowiskowe w procesach kredytowych i inwestycyjnych, chociaż często skupiają się na wybranych branżach czy sektorach. Niewątpliwie przyczyniły się do tego wytyczne EBA dotyczące udzielania i monitorowania kredytów⁸.

W przypadku BNP Paribas – kwestie ESG zostały uwzględnione w strategii banku, ponadto obok kluczowych wskaźników efektywności związanych z sytuacją finansową zaczęto analizować KPIs (ang. *Key Performance Indicators*) dotyczące zrównoważonego rozwoju (np. wzrost udziału zaangażowania w zrównoważone finansowanie). Ryzyko ESG w tym banku znajduje odzwierciedlenie w polityce ryzyka, w politykach sektorowych, *due diligence*⁹, w zasadach pozyskiwania klientów oraz w procedurze oceny wniosków kredytowych.

⁸ EBA (2020). Guidelines on loan origination and monitoring, https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/884283/EBA%20GL%202020%2006%20Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring.pdf

⁹ Due diligence – poddanie przedsiębiorstwa dogłębnej analizie w celu jego wyceny przez inwestora.

3. Ujawnianie informacji w zakresie ESG przez banki

Instytucje finansowe mają obowiązek ujawniania części informacji z zakresu ESG. Raportowanie banków, chociażby w ramach filaru 3 Nowej Umowy Kapitałowej (NUK), który zobowiązuje banki do zachowania odpowiedniej dyscypliny rynkowej i ujawniania informacji na temat ponoszonego ryzyka oraz poziomu kapitału, opierają się na danych i informacjach pozyskanych od klientów banków. Zdaniem uczestników debaty, bardzo zróżnicowany poziom wiedzy, dotyczącej wpływu czynników ESG na prowadzoną działalność wśród klientów banków, nie jest bez znaczenia zarówno dla działalności bankowej, jak i dla jakości raportowanych przez nie informacji. Tym bardziej, że wymogi dotyczące ujawnień informacji niefinansowych dla przedsiębiorstw pojawiają się z reguły później niż regulacje rozszerzające wymogi ujawnień dla banków/instytucji finansowych. Zatem zapewnienie interesariuszom banku odpowiedniego standardu dostępu do informacji zależy od jakości i zakresu pozyskanych przez bank informacji od klientów. Zwrócono uwagę na konieczność kształtowania przez banki świadomości klientów i potrzeby dostarczania im odpowiednich danych oraz informacji w zakresie ESG. Jako pierwsze obowiązkami ujawnień w tym zakresie zostały objęte duże korporacje (np. Dyrektywa NFRD obejmuje spółki giełdowe zatrudniające powyżej 500 osób), a zarazem raportowane przez nich dane i informacje w największym stopniu przekładają się na zakres ujawnień banków. Dlatego też budowanie świadomości ujawnień banki powinny rozpocząć od tej grupy klientów, a następnie przejść na inne segmenty klientów. W interesie banków jest mobilizowanie podmiotów do podejmowania działań w celu identyfikowania, monitorowania, a także ujawniania ryzyka ESG w działalności, co ma kluczowe znaczenie dla właściwej wyceny aktywów oraz alokacji inwestycji, szczególnie o bardzo długich terminach.

W tym procesie najważniejsze jest określenie przez banki oczekiwanego zakresu danych i informacji, a następnie zajęcie się rozwiązaniami technicznymi, np. automatyzacją procesu ich dostarczania przez klientów, a także niezależną oceną. Przede wszystkim chodzi o uniknięcie sytuacji, jaka miała miejsce przy wdrażaniu do banków procedury KYC¹⁰, a przede wszystkim etapu CDD (ang. *Client Due Dili-*

¹⁰ KYC (Know Your Customer/ Client; pol. Poznaj Swojego Klienta) – procedura należytej staranności jaką muszą przeprowadzać instytucje finansowe oraz inne prawnie określone podmioty do zidentyfikowania swoich klientów oraz beneficjentów rzeczywistych i uzyskania odpowiednich informacji wymaganych do prowadzenia interesów ze stroną zainteresowaną. Składa się ona z 3 etapów: identyfikacji klienta (Customer Identification Program), uzyskania dokumentów i informacji koniecznych do zbudowania profilu ryzyka klienta (Client Due Diligence) oraz monitoringu. Procedura KYC jest elementem polityki bezpieczeństwa w obszarze zapobiegania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Przed rozpoczęciem współpracy bank ma możliwość poznać swojego klienta, dowiedzieć, czy nie jest on związany z jakąś zorganizowaną grupą przestępczą lub powiązany z nadużyciami finansowymi, nie próbuje „wyprać” pieniędzy, czy nie zajmuje się finansowaniem terroryzmu. Za pomocą tej procedury mamy realną możliwość uniknięcia transakcji obciążonych ryzykiem i posądzenia o udział w nielegalnym procederze. KYC jest częścią obowiązków realizowanych w ramach AML/CFT (Anti Money Laundering/Counter Financing of Terrorism) zgodnie z IV i V dyrektywą AML. Procedura ALM stanowi zapis konkretnych działań podejmowanych przez dany podmiot w kontekście

gence). Doprowadziła ona do sytuacji, w której – mimo obowiązywania tej samej regulacji – procedury w poszczególnych bankach zostały zróżnicowane, co powoduje zróżnicowanie wymagań banków odnośnie do zakresu informacji dostarczanych przez klientów. Dla klientów, którzy współpracują z różnymi bankami, oznacza to przygotowywanie wymaganych informacji w zróżnicowanych formatach. Takie rozwiązanie podnosi nakłady i ogranicza zaangażowanie klientów w przygotowanie i dostarczenie jednostkowo sprofilowanych informacji. Dlatego postuluje się, aby w przypadku ESG wystandaryzować wymagania, aby wyeliminować różnice w zakresie żądanych przez poszczególne banki informacji od klientów oraz uprościć i zautomatyzować proces ich przygotowania oraz dostarczania.

Przedstawiciele banków zdają sobie sprawę z tego, że jakość i zakres ujawnianych informacji dotyczących kwestii ESG będzie wpływała na postrzeganie banków na rynku. Dlatego już obecnie starają się zwracać uwagę na sposób komunikowania z rynkiem, budować swoją wiarygodność, a także dostrzegać i wykorzystywać szanse stwarzane przez czynniki ESG do rozwoju działalności oraz wzrostu wartości banku. W ich opinii rzetelne i wiarygodne komunikowanie w kwestiach ESG powinno być oparte na danych oraz informacjach:

- porównywalnych w czasie, między bankami w kraju, regionie czy świecie;
- poddanych zewnętrznej niezależnej ocenie pod względem zgodności z określonymi wymogami i przepisami (audytowanych);
- neutralnych, niebudzących wątpliwości i jednakowo interpretowanych.

Ponadto zwrócono uwagę na potrzebę opracowania globalnych standardów w zakresie raportowania kwestii ESG. Nietożsame ramy, metodologie czy wskaźniki zrównoważonego rozwoju charakteryzują się różnymi perspektywami, są dedykowane pojedynczym grupom interesariuszy zgodnie ze zgłaszanymi przez nich potrzebami informacyjnymi i tym samym ograniczają porównywalność czy ocenę zasięgu i wpływu czynników ESG według kryterium terytorialnego (np. lokalny, krajowy, regionalny, globalny).

4. Dyscyplina rynkowa w zakresie ESG

Banki odczuwają presję ze strony inwestorów – w ich opinii najbardziej świadomej grupy interesariuszy. Klienci coraz częściej interesują się ryzykiem ESG w przypadku korzystania z usług inwestycyjnych lub zakupu oferowanych przez bank papierów wartościowych. Okazuje się, że powszechnie stosowane przez banki wykluczenia z finansowania określonych działalności (szkodliwych dla otoczenia) czy kategorii aktywów nie są działaniem zadowalającym klientów. Coraz większym zainteresowaniem inwestorów cieszą się zielone/zrównoważone ratingi czy ratingi ESG.

przeciwdziałania praniu pieniędzy i wynika z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000593/U/D20220593Lj.pdf>

Skuteczność dyscypliny rynkowej wobec banków w zakresie ESG jest zależna z jednej strony od możliwości monitorowania ich działalności przez interesariuszy, z drugiej zaś realnego ich wpływu na decyzje banku. Zatem im większa będzie dostępność, czytelność i wiarygodność udostępnianych publicznie i oczekiwanych przez interesariuszy informacji, a przy tym zapewnione interesariuszom możliwości wpływu na działania banku, tym sprawniejszy będzie mechanizm rynkowego dyscyplinowania banków. W dyskusji zwrócono uwagę między innymi na sposoby rynkowego oddziaływania na decyzje kierownictwa banku, np. poprzez: dostępność i koszt pozyskania kapitału z rynku (bardziej dostępny i niższy koszt dla zrównoważonych inwestycji), ilość i wolumen transakcji z klientami (wyższy w przypadku transakcji uwzględniających kwestie ESG), zainteresowanie zatrudnieniem (pracownicy, menedżerowie), działania dyscyplinujące dużych akcjonariuszy, instytucji czy organizacji (ekologicznych, organizacji występujących przeciwko nieuczciwym praktykom w biznesie).

W opinii przedstawiciela nadzoru – w przypadku kwestii ESG, w szczególności środowiskowych i społecznych, mechanizm rynkowego dyscyplinowania działań banków jest znacznie skuteczniejszy niż w innych przypadkach. Najlepszym dowodem na skuteczność dyscypliny rynkowej jest wycofanie się z rynku rosyjskiego dużych banków inwestycyjnych (Goldman Sachs, Deutsche Bank), pod wpływem niezadowolonych klientów na macierzystych rynkach, którzy zagrozili bojkotem instytucji. Rosyjsko-ukraiński konflikt zbrojny pokazał, że czynnik społeczny ryzyka ESG może być dla banku groźniejszy od ryzyka stopy procentowej. Kolejnym dowodem na skuteczność dyscypliny rynkowej w zakresie ESG jest zjawisko tzw. *greenium*, czyli premii za zielone instrumenty finansowe. Emisja zielonych, społecznych czy zrównoważonych instrumentów finansowych umożliwia często uzyskanie korzystniejszych warunków finansowania niż w przypadku standardowych instrumentów. Jest to silnie związane z rosnącym znaczeniem szybko przybywających regulacji ESG, a także istotnymi korzyściami wizerunkowymi dla emitentów oraz inwestorów. Dobrym przykładem jest duża nadsubskrypcja zielonych listów zastawnych o wartości 500 mln euro, które PKO Bank Hipoteczny wyemitował w czerwcu br.

5. Ryzyko ESG w wymogach kapitałowych oraz badaniu i ocenie nadzorczej

Przedstawiciel nadzorczy stwierdził, że zarówno regulator europejski, jak i KNF znajdują się w bardzo niekomfortowej sytuacji, gdyż ryzyko ESG materializuje się już na rynku, np. pustynnienie wywołane przez człowieka poprzez złą gospodarkę zasobami naturalnymi (m.in.: wylesienie, emisja gazów do atmosfery, intensywne rolnictwo) czy negatywna reakcja, a nawet bojkot międzynarodowych firm, które nie zaprzestały działalności na rosyjskim rynku po agresji Rosji na Ukrainę. Inwestorzy i klienci banków coraz częściej w swoich decyzjach inwestycyjnych uwzględniają kwestie ESG, ze szczególnym naciskiem na sprawy środowiskowe. Pod adresem regulatora kierowane są od dłuższego czasu zarzuty związane z funkcjonowaniem

na rynku bankowym *greenwashingu*. Klient nie ma pewności, czy oferowane przez bank – jako zrównoważone – usługi i produkty uwzględniają kwestie ESG, a także, czy bank informujący o prowadzeniu działalności z poszanowaniem środowiska, kwestii społecznych nie traktuje tego tylko w kategoriach marketingowych mających na celu pozyskanie klientów. Jednak w opinii przedstawiciela nadzorca, regulator europejski przedobrzył, jeżeli chodzi o regulacje mające na celu zapobieganie *greenwashingowi* czy wymuszanie mechanizmu dyscypliny rynkowej¹¹. I mimo, że powszechnie znany jest problem braku odpowiednich informacji i danych, to nie uwzględniono tego w wymogach w zakresie ujawnień. Wymaga się od banków np. raportowania wskaźnika zielonych aktywów (GAR – ang. *green asset ratio*) oraz wskaźnika dostosowania taksonomii księgi bankowej (BTAR – ang. *book taxonomy alignment ratio*), które odpowiadają na pytanie, jaka część ekspozycji banku przyczynia się do realizacji celów środowiskowych, tj. łagodzenia zmian klimatu lub do ograniczania zmian klimatu¹². Usprawiedliwieniem dla przyspieszonych działań regulatorów może być opóźnienie w stosunku do rzeczywistości gospodarczej, bowiem ryzyko ESG faktycznie materializuje się w bankach, oddziałuje na system finansowy i gospodarkę. Należy zauważyć, że dotychczasowe ramy ostrożnościowe były budowane na retrospektywnych ocenach ryzyka, co nie odpowiada perspektywnemu charakterowi ryzyka środowiskowego (klimatycznego) czy też społecznego. Obecnie prowadzone przez EBA prace w tym zakresie dotyczą integracji kwestii ryzyka ESG w procesie przeglądu i oceny nadzorczej (SREP – ang. *Supervisory Review and Evaluation Process*) oraz w testach warunków skrajnych.

Aktualnie działania regulatora/nadzorca w obszarze ryzyka ESG skupione są na filarze 3 NUK (obowiązku publikowania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej, mających niwelować asymetrię informacji pomiędzy uczestnikami rynku) – czyli uwzględnianiu ryzyka ESG w ujawnianych przez banki informacjach. W debacie wskazano na brak koordynacji między publicznymi ujawnieniami w zakresie ESG, a sprawozdawczością nadzorczą. I jeżeli ta sytuacja nie ulegnie zmianie, to banki w najbliż-

¹¹ EBA w styczniu 2022 r. opublikowało wiążące standardy techniczne (ITS) dotyczące ujawniania informacji w ramach Filaru 3 w zakresie ryzyka ESG, które będą dotyczyć ujawnień określonych instytucji finansowych już za rok 2022; do 2024 roku w niepełnym wymiarze. Obejmują one obowiązkowe i spójne wymogi dotyczące ujawniania informacji, w szczególności szablony, tabele i powiązane z nimi instrukcje, w tym ujawnienia ilościowe dotyczące podejmowanych działań wspierających kontrahentów banku w przechodzeniu na gospodarkę neutralną pod względem emisji dwutlenku węgla oraz w adaptacji do zmian klimatu. EBA. Final draft implementing technical standards on prudential disclosures on ESG risks in accordance with Article 449a CRR. Tekst dostępny: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/1026171/EBA%20draft%20ITS%20on%20Pillar%203%20disclosures%20on%20ESG%20risks.pdf

¹² Wskaźniki odnoszą się do działalności kredytowej i inwestycyjnej instytucji kredytowej, w tym pożyczek, zaliczek i dłużnych papierów wartościowych, oraz udziałów kapitałowych. Z tym, że wskaźnik GAR uwzględnia ekspozycje wobec przedsiębiorstw niefinansowych, które podlegają wymogom w zakresie ujawniania informacji niefinansowych na podstawie dyrektywy NFRD, natomiast wskaźnik BTAR uwzględnia dodatkowo ekspozycje wobec przedsiębiorstw niefinansowych, które nie podlegają pod obowiązek ujawniania informacji na podstawie NFRD (np. ekspozycje wobec MŚP).

szej przyszłości będą zmuszone ujawniać informacje według kilku jednocześnie funkcjonujących standardów wynikających z:

- Dyrektywy UE (2014/95/EU) w sprawie sprawozdawczości niefinansowej (NFRD), zobowiązującej określone podmioty do informowania o swojej polityce w zakresie: kwestii środowiskowych, spraw społecznych, pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu, do której nowe przepisy dotyczące sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju wprowadzi w 3 etapach, począwszy od raportowania za 2024 rok, dyrektywa CSRD¹³ (po opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym UE);
- Rozporządzenia (2019/2088) w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych, zwanego w skrócie SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation), które ustanawia zharmonizowane przepisy w zakresie przejrzystości dotyczące sposobu, w jaki uczestnicy rynku finansowego i doradcy finansowi uwzględniają czynniki środowiskowe, społeczne i związane z dobrymi praktykami zarządzania w decyzjach inwestycyjnych oraz poradach finansowych¹⁴;
- Rozporządzenie (2020/852) w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (tzw. Taksonomia UE), które określa ogólne ramy służące ocenie, czy dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako zrównoważona środowiskowo i w jakim stopniu¹⁵;

¹³ Dyrektywa CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) wprowadza bardziej szczegółowe wymogi sprawozdawcze zgodne z obowiązkowymi unijnymi standardami raportowania zrównoważonego rozwoju. Ponadto uwzględnia istniejące rozporządzenia w sprawie ujawniania informacji o zrównoważonych finansach (SFDR) i rozporządzenie w sprawie taksonomii UE. Zawiera wymóg publikowania wszystkich informacji w sprawozdaniach przedsiębiorstw z działalności i ujawniania ich w formacie cyfrowym. Wspólne ramy sprawozdawczości zakłada się wprowadzać w 3 etapach. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE, dyrektywę 2004/109/WE, dyrektywę 2006/43/WE oraz rozporządzenie (UE) nr 537/2014 w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju. Tekst dostępny: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_6292_2022_INIT&qid=1662795862588&from=PL

¹⁴ Tekst dostępny: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2088&from=PL>

¹⁵ Rozporządzenie zawiera system jednolitej klasyfikacji działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, które ma wesprzeć inwestorów w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Nakłada na uczestników rynku finansowego (dla których ma zastosowanie rozporządzenie SFDR oraz jednostki podlegające dyrektywie NFRD) wiele obowiązków sprawozdawczych dotyczących stopnia zgodności ich działalności z założeniami taksonomii, a w przypadku uczestników rynków finansowych oferujących zielone lub zrównoważone produkty i usługi finansowe – obowiązek ujawniania, w jakim stopniu ich działalność przyczynia się do realizacji celów tej regulacji. Uzupełnieniem ww. rozporządzenia jest Rozporządzenie delegowanego Komisji (UE) 2021/2178 z dnia 6 lipca 2021 roku. Sprecyzowano w nim treści prezentowanych informacji dotyczących zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej, które mają być ujawniane, a także określono metody spełnienia obowiązku ujawniania informacji, wprowadzając w okresie przejściowym uproszczone reguły ujawnień. W odniesieniu do przedsiębiorstw finansowych szczególne zasady raportowania zostały wyznaczone na okres od 1 stycznia 2022 roku do 31 grudnia 2023 roku. Okres przejściowy ma na celu przygotowanie do raportowania w przyszłości kluczowych wskaźników wyników. Tekst rozporządzenia 2020/852

- zmienionego pakietu CRD/CRR, w tym Rozporządzenia CRR II oraz wykonawczych standardów technicznych (ITS) dotyczących ujawnień ostrożnościowych oraz Dyrektywy CRD V wprowadzającej ryzyka środowiskowe, społeczne i z zakresu ładu korporacyjnego do przeglądu i ocen przeprowadzanych przez właściwe organy nadzorcze¹⁶;
- nowych standardów MSSF S1 i MSSF S2 skoncentrowanych na szczególnych wymogach dotyczących identyfikacji, pomiaru i ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem¹⁷; przygotowywany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB) i poddany konsultacjom projekt standardów uzyskał poparcie wielu instytucji, w tym banków centralnych i organów nadzorczych, także regulatora europejskiego¹⁸.

Przy czym podnoszono, że problemem wymagającym pilnego rozwiązania jest zwiększenie spójności danych i informacji dotyczących ESG między publicznymi ujawnieniami a sprawozdawczością nadzorczą. W obecnej postaci przygotowywanie sprawozdawczości dotyczących kwestii ESG stanowi duże obciążenie administracyjne dla banków (nieproporcjonalne dla mniejszych instytucji), co wiąże się z ponoszeniem kosztów. Ponadto zróżnicowanie wymogów w poszczególnych regulacjach, a także brak jednolitych interpretacji wymogów w sektorze bankowym, utrudnia ich przestrzeganie, spełnienie.

W trakcie dyskusji zwrócono szczególną uwagę na znaczenie oddziaływania nadzoru na sektor bankowy w ramach filaru 1 i filaru 2. Od kilku miesięcy prowadzone są przez EBA prace koncepcyjne, które koncentrują się na możliwościach i sposobach uwzględniania ryzyka ESG w ramach filaru 1 oraz dyscyplinowania banków w tym zakresie¹⁹. Planuje się włączenie ryzyka ESG do procesu szacowania sumy

dostępny: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>; tekst rozporządzenia delegowanego 2021/2178 dostępny: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2178&from=EN>

¹⁶ Tekst rozporządzenia dostępny: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0876&from=PL>; Tekst dyrektywy: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0878&from=PL>. W dyrektywie CRD V Europejski Urząd Nadzoru Bankowego został zobowiązany do oceny możliwości włączenia ESG do procesu BION (SREP), a także dostał mandat do publikacji wytycznych w tym zakresie. W przepisach CRR II zobowiązano natomiast banki giełdowe do dokonywania ujawnień w zakresie ryzyka związanego z obszarem ESG.

¹⁷ MSSF S1 – standard określa ogólne wymogi dotyczące ujawniania informacji finansowych związanych ze zrównoważonym rozwojem. Wymaga od jednostki ujawnienia istotnych informacji na temat wszystkich istotnych ryzyk i szans związanych ze zrównoważonym rozwojem, na które jest ona narażona.

MSSF S2 – standard dotyczący ujawniania informacji związanych z klimatem. Wymogi standardów opierają się na zaleceniach Grupy Zadaniowej ds. Ujawniania Informacji Finansowych Związanych z Klimatem (TCFD) i mają na celu pomóc inwestorom w ocenie wartości inwestycji.

¹⁸ IFRS Sustainability Disclosure Standards, <https://www.icaew.com/technical/non-financial-reporting/international-sustainability-reporting-standards#:~:text=The%20two%20draft%20standards%20published%20are%3A%20IFRS%20S1,risks%20and%20opportunities%20to%20which%20it%20is%20exposed.>

¹⁹ Od maja do 2 sierpnia 2022 r. poddano publicznym konsultacjom dokument: *The role of environmental risks in the prudential framework*, który dotyczył kwestii ujęcia ryzyka ESG w ramach

minimalnych wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, koncentracji (wobec jednego konkretnego klienta lub grupy powiązanych klientów). W zasadzie ramy filaru 1, które obejmują modele wewnętrzne, zewnętrzne ratingi kredytowe oraz wyceny zabezpieczeń i instrumentów finansowych, zawierają już mechanizmy umożliwiające włączenie do nich nowych rodzajów ryzyka. Ważne przy tym jest uniknięcie podwójnego uwzględniania tego ryzyka oraz zapewnienie spójności ram ostrożnościowych. Z uwagi na perspektywiczny charakter zagrożeń środowiskowych i społecznych jest to bardzo duże wyzwanie dla europejskiego nadzorca.

Należy mieć na uwadze, że wymogi w zakresie funduszy własnych filaru 1 stanowią jedynie część ogólnych ram ostrożnościowych, a celem jest objęcie wszystkich rodzajów ryzyka, na jakie narażone są banki (inne instytucje kredytowe czy firmy inwestycyjne). Dlatego wymogi w zakresie funduszy własnych są uzupełniane przez dodatkowe wymogi, które odnoszą się do ryzyka, które nie jest lub jest, ale w niewystarczającym stopniu, objęte wymogami filaru 1. Chodzi między innymi o narażenie banku na ryzyko ESG związane z modelem biznesowym, strategią działalności czy ramami zarządzania, w tym ryzyko reputacyjne lub ryzyko koncentracji sektorowej i geograficznej (filary 2). Dodatkowe wymogi opierają się na wynikach testów warunków skrajnych i mają na celu zapewnienie odporności instytucji na te warunki. W dyskusji zwrócono uwagę na typowy horyzont czasowy dla testów warunków skrajnych wynoszący do 3 lat jako zbyt krótki dla analiz zagrożeń ESG. Problemem może okazać się również właściwe określenie geograficznego zaangażowania banków, gdyż zakres działania obsługiwanych podmiotów i ich powiązań znacznie wykracza poza kraj, region i nierzadko dotyczy całego świata (wydłużenie łańcuchów wartości), a także ryzyka związanego z kondycją klientów czy kontrahentów znajdujących się w zupełnie innych częściach świata.

Zadaniem EBA jest przygotowanie wytycznych dotyczących jednolitego włączenia ryzyka ESG do procesu przeglądu i oceny nadzorczej przeprowadzanych przez krajowe organy. Oczekuje się, że efekty prowadzonych prac znajdą odzwierciedlenie w regulacjach wdrażających nowy pakiet „Bazylea IV”. W zakresie procesu badania i oceny nadzorczej i oceny kapitału wewnętrznego, KNF jest na początku długiej drogi w konstrukcji wymogów dotyczących uwzględniania czynników ryzyka ESG w procesie badania adekwatności kapitałowej; potwierdzenia, że fundusze własne, jakimi bank dysponuje, są odpowiednie do profilu ryzyka i strategii jego działania. Mając na uwadze rosnące wymagania europejskie, w najbliższym czasie należy spodziewać się wielu wytycznych KNF w zakresie ESG dla banków w Polsce.

Na pytanie dotyczące sposobu weryfikacji ujawnień w zakresie ESG, przedstawiciel nadzorca stwierdził, że KNF będzie tego dokonywał z wykorzystaniem znanych

nadzoru ostrożnościowego dla instytucji kredytowych ujętego w Rozporządzeniu CRR. Tekst dokumentu dostępny: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Discussions/2022/Discussion%20paper%20on%20the%20role%20of%20environmental%20risk%20in%20the%20prudential%20framework/1031947/Discussion%20paper%20on%20role%20of%20ESG%20risks%20in%20prudential%20framework.pdf

już bankom metod, czyli badania z za biurka w ramach nadzoru analitycznego oraz nadzoru inspekcyjnego. KNF będzie zwracał uwagę na ujawnienia ESG i je oceniał również w procedurach BION.

6. Rola banku centralnego (NBP) we wspieraniu celów zrównoważonego rozwoju

Jak pokazało doświadczenie ostatnich lat, epidemie czy konflikty zbrojne mają ogromny wpływ na stabilność nie tylko rynku krajowego, ale także rynku finansowego na świecie. Pogłębiają one występujące trudności ekonomiczne, jak inflacja, zakłócenia działania rynków kapitałowych czy łańcuchów dostaw. W trakcie dyskusji podjęto temat roli banków centralnych we wspieraniu celów zrównoważonego rozwoju (w szczególności celów klimatycznych). Za zaangażowaniem banków centralnych w realizację celów zrównoważonego rozwoju przemawia ich rola jako „strażników” stabilności cen i stabilności systemu finansowego, posiadany wpływ na decyzje inwestycyjne oraz kreowanie i alokację kredytów przez banki komercyjne, a przede wszystkim także silna pozycja instytucjonalna. Uwaga została skoncentrowana na działaniach podejmowanych przez banki centralne w ramach wspierania i rozwoju zrównoważonego systemu finansowego. Podnoszono, że w wielu krajach już od dłuższego czasu banki centralne analizują i prognozują wpływ ryzyka środowiskowego (w szczególności klimatycznego) oraz społeczne-go na działalność sektora bankowego i angażują się w inicjatywy w tym zakresie, m.in.: w sieci współpracy: Sustainable Banking Network (SBN)²⁰ oraz Network for Greening the Financial System (NGFS)²¹. Członkami NGFS jest obecnie 116 in-

²⁰ Powstała w 2012 roku sieć wiedzy na temat zrównoważonej bankowości utworzona przy wsparciu i w ramach International Financial Corporation (IFC) World Bank Group skupiająca banki centralne, organy nadzorcze i stowarzyszenia bankowe z rynków wschodzących. Jej członkowie są zobowiązani do ukierunkowania działalności krajowych sektorów finansowych na cele zrównoważonego rozwoju, m.in.: podniesienie efektywności zarządzania ryzykiem ESG, a także zwiększenie przepływów kapitału w kierunku finansowania prospołecznych i prośrodowiskowych inwestycji (w tym o pozytywnym wpływie na klimat). Celem SBN jest zapewnienie członkom merytorycznego i technicznego wsparcia w opracowaniu i wdrożeniu krajowych ram zrównoważonego finansowania, a także dzielenie się wiedzą i doświadczeniem w zakresie zrównoważonej bankowości.

²¹ Utworzona w grudniu 2017 roku przez osiem banków centralnych i organów nadzoru finansowego. Zapewnia ona członkom oraz obserwatorom wymianę doświadczeń, dzielenie się najlepszymi praktykami, przyczynianie się do rozwoju zarządzania ryzykiem środowiskowym i klimatycznym w sektorze finansowym oraz mobilizowanie bankowego finansowania w celu wsparcia przejścia na niskoemisyjną, zrównoważoną gospodarkę. Celem NGFS jest definiowanie, promowanie i przyczynianie się do rozwoju najlepszych praktyk do wdrożenia w ramach i poza członkostwem w Sieci oraz prowadzenie lub zlecenie prac analitycznych dotyczących zrównoważonych finansów. W przeciwieństwie do sieci SBN, instytucja ubiegająca się o członkostwo musi wykazać się już zaangażowaniem w co najmniej jeden z obszarów związanych ze zrównoważonym systemem finansowym, takich jak:

- projektowanie i włączanie do ram regulacyjnych i/lub praktyk nadzorczych narzędzi analizy ryzyka środowiskowego i klimatycznego,
- przyjęcie działań mających na celu mobilizację kapitału na ekologiczne i niskoemisyjne inwestycje,

stytucji z całego świata. Ponadto w pracach i spotkaniach bez prawa konsultacji uczestniczy 19 obserwatorów. W ramach NGFS działają grupy robocze wspierające działania banków centralnych oraz instytucji nadzorczych związane z wdrażaniem rekomendacji zawartych w raportach NGFS²². Wszystkie działania podejmowane w ramach sieci współpracy banków centralnych, opracowane zasady, przewodniki, raporty, rekomendacje stanowią wsparcie dla banków centralnych oraz instytucji nadzorczych w kwestii włączenia zrównoważonego rozwoju do głównego nurtu ich funkcjonowania, jak i oddziaływania na system finansowy oraz gospodarkę²³.

Zwrócono uwagę na brak przynależności NBP do NGFS oraz zaangażowania w prace zespołów roboczych²⁴, a także na brak informacji dotyczących ryzyka ESG czy ryzyka klimatycznego w raporcie stabilności z czerwca 2022 roku. Niemniej jednak nie sposób pominąć wypowiedzi medialnych czy publikacji przedstawicieli banku centralnego, w których potwierdzali zainteresowanie i zaangażowanie NBP kwestiami ESG, w tym ryzykiem klimatycznym. Deklarowano, że ryzyko klimatyczne czy ryzyko transformacji jest monitorowane i oceniany jest również jego wpływ na stabilność finansową i stabilność cen, a w przypadku zagrożenia stabilności finansowej bank centralny, w ramach współpracy z innymi instytucjami sieci bezpieczeństwa finansowego, będzie podejmował odpowiednie działania zwiększające odporność systemu finansowego na to ryzyko. Takie działania zostały podjęte przez NBP na początku 2020 roku, w czasie pandemii Covid-19. W publikowanych przez NBP comiesięcznych *Przeglądach spraw europejskich* są uwzględniane działania EBC i EBA w zakresie ESG. Ekspozycja sektora finansowego na ryzyko klimatyczne czy społeczne (covid-19) jest prezentowana w rocznych raportach o stabilności systemu finansowego²⁵.

NBP posiada również rezerwy walutowe ulokowane w zielonych obligacjach finansujących projekty przyjazne dla środowiska. W 2021 r. zarząd NBP przyjął strategię zakładającą stopniowe zwiększenie zaangażowania na rynku zielonych obligacji.

- prowadzenie analiz i/lub badań dotyczących ryzyka ESG oraz finansowania zrównoważonych inwestycji,
- aktywne zaangażowania w międzynarodowych i globalnych forach dotyczących zielonych finansów oraz chęć otwartego dzielenia się najlepszymi praktykami z innymi członkami.

²² Raporty udostępniane są na stronie internetowej NGFS. <https://www.ngfs.net/en/liste-chronologique/ngfs-publications?year=2021>

²³ Pierwsze rekomendacje NGFS skierowane do banków centralnych i instytucji nadzorczych zostały opublikowane w raporcie w kwietniu 2019 roku. Dotyczą one: 1. Integracji ryzyk klimatycznych w monitorowaniu stabilności finansowej i mikronadzorze; 2. Integracji czynników zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu portfelem własnym; 3. Uzupelnienia luk w danych; 4. Budowania świadomości i kompetencji oraz zachęcanie do dzielenia się wiedzą i pomocy technicznej mniej zaawansowanym krajom. Ponadto w raporcie pojawiły się dwie rekomendacje dla instytucji państwowych, które ułatwiłyby działania banków centralnych i instytucji nadzorczych, a mianowicie: 1. Zapewnienie solidnego i międzynarodowo spójnego raportowania (ujawniania) wpływu zmian klimatu i środowiska na działalność gospodarczą i finansową; 2. Wspieranie rozwoju zrównoważonej taksonomii działalności gospodarczej (Climate change as a source of financial risk, NGFS, 2019).

²⁴ Członkiem NGFS od grudnia 2020 roku jest Komisja Nadzoru Finansowego.

²⁵ NBP, Raport o stabilności systemu finansowego, grudzień 2021 r., <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf122021.pdf?v=2>

W zasadzie zaangażowanie NBP w realizację celów zrównoważonego rozwoju jest zadaniem wynikającym z realizacji jego celu – w części wsparcia polityki gospodarczej. NBP ma do dyspozycji wiele standardowych i niestandardowych instrumentów, za pomocą których może oddziaływać na podmioty sektora i eliminować lub ograniczać ryzyko systemowe, na które w różnym stopniu i przez różne kanały może wpływać ryzyko ESG. Jednak na tle działań innych banków centralnych²⁶, wykorzystanie dostępnych instrumentów oraz działania NBP w zakresie wspierania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego są bardzo skromne, mają charakter doraźny nie prewencyjny.

Dokonywane przez NBP analizy stabilności sektora finansowego powinny obejmować zmiany natężenia zrównoważonego ryzyka, wskazywać na kanały transmisji i zagrożenie dla podmiotów sektora oraz konsekwencje i koszty dla systemu finansowego oraz gospodarki. W interesie banku centralnego jest gromadzenie i analiza danych dotyczących ryzyka środowiskowego i społecznego w systemie oraz mobilizowanie podmiotów do podejmowania działań w celu identyfikowania, monitorowania, a także ujawniania ryzyka ESG w działalności. Ujawnianie ryzyka ESG ma kluczowe znaczenie dla właściwej wyceny aktywów oraz alokacji inwestycji, szczególnie o bardzo długich terminach.

Podsumowanie

Kwestie ESG i ryzyko z nimi związane nie są zagadnieniami nowymi dla podmiotów sektora bankowego, nawet w przypadku ryzyka klimatycznego²⁷. Jednak, mimo nagłaśniania od wielu lat wpływu tego ryzyka na działalność banków i cały sektor finansowy, nie podjęto wystarczających, zinstytucjonalizowanych i skoordynowanych działań w tym zakresie²⁸. Z drugiej strony doświadczenie banków w zarządza-

²⁶ Dla przykładu: w latach 2008–2011 Bank Centralny Brazylii (BCB) wydał wiele branżowych i tematycznych przepisów dotyczących zielonej bankowości, w tym dotyczących ochrony biomu Amazonii, inwestycji w trzcinę cukrową, niewolniczej pracy i wewnętrznego procesu oceny adekwatności kapitałowej. W roku 2012 Bank Centralny Chin wydał wytyczne w sprawie zielonych kredytów (dotyczące wdrażania zielonej bankowości w trzech aspektach: zarządzanie ryzykiem środowiskowym i społecznym, zielone produkty kredytowe i usługi oraz zielone operacje własne banków); ograniczają udzielanie kredytów podmiotom naruszającym normy środowiskowe.

²⁷ W 2007 roku 23 banki podpisały deklarację sektora usług finansowych dotyczącą zmian klimatu: *UNEP FI. Declaration on Climate Change by the Financial Services Sector*, <https://www.unepfi.org/publications/climate-change-publications/declaration-on-climate-change-by-the-financial-services-sector/>

²⁸ I chociaż istotne zmiany w podejściu banków do kwestii zrównoważonego rozwoju nastąpiły w wyniku globalnego kryzysu finansowego lat 2007–2009, to dopiero po ogłoszeniu Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) oraz podpisaniu Porozumienia Klimatycznego w Paryżu w 2015 roku podjęto starania w kierunku unormowania i koordynacji zrównoważonych działań banków, w tym włączenia ryzyka ESG w procesy inwestycyjne i zarządzania ryzykiem bankowym. W UE prace w tym zakresie znacznie przyspieszono po ogłoszeniu planu działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE (*European Green Deal*), którego celem jest doprowadzenie do neutralności klimatycznej kontynentu do 2050 roku. Ważnym jego elementem jest ogłoszona w lipcu 2021 roku Strategia dotycząca finansowania

niu ryzykami wynikającymi z kwestii ESG (w tym ocena i hierarchizacja czynników ryzyka) są bardzo zróżnicowane: niektóre podmioty mają wieloletnie doświadczenie, najczęściej w uwzględnianiu ryzyka środowiskowego w działalności kredytowej i inwestycyjnej, a inne ryzyko środowiskowe czy społeczne świadomie pomijały, np. z uwagi na jego niewielki wpływ na prowadzoną działalność czy też brak świadomości takiego wpływu. To zróżnicowanie powinno zostać uwzględnione przez regulatorów w harmonogramie implementacji regulacji (np. w postaci wydłużonego okresu przejściowego dla określonych podmiotów), tak aby nie doprowadzić do opóźnień i różnic jakościowych między podmiotami sektora bankowego.

Duża liczba regulacji istniejących obecnie na rynku finansowym, niewiązanych standardów i w różnym zakresie stosowanych przez banki czy chociażby wytycznych w zakresie ESG (dotyczących oceny i pomiaru ryzyka ESG, ekspozycji na ryzyko klimatyczne, raportowania), istotnie utrudnia porównywalność ujawnianych informacji między bankami i tym samym ocenę ich wiarygodności. Oprócz wyeliminowania tej sytuacji i opracowania jednolitych zasad interpretacji wymogów regulacyjnych w sektorze (np. związanych z wymogami filaru 2), największym wyzwaniem dla banków jest uzyskanie szybkiego i łatwego dostępu do wysokiej jakości danych i informacji dotyczących kwestii ESG. Rozwiązaniu tego problemu sprzyja rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także coraz większe zaangażowanie organów regulacyjnych, agencji ratingowych oraz środowiska akademickiego. Niemniej jednak kluczowe jest określenie, jakie dane są niezbędne, w jaki sposób je pozyskać z wiarygodnych źródeł i to zarówno w ramach banku, jak i ze źródeł zewnętrznych. Wypracowanie efektywnych rozwiązań wskazywanych w omawianej debacie problemów wymaga dalszych analiz, a przede wszystkim udziału i współpracy wszystkich podmiotów sektora finansowego oraz ogniw sieci bezpieczeństwa. Warto byłoby także oszacować skutki wdrażanych regulacji dla banków (zarówno finansowe, jak i pozafinansowe).

wania transformacji w stronę gospodarki zrównoważonej (*Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy*), która zakłada zwiększenie wkładu sektora finansowego w zrównoważony rozwój oraz zapewnienie podmiotom gospodarczym i konsumentom dostępu do finansowania transformacji.